

УТВЪРДИЛ: /П/

Дата: 15.02.2019г.

КИРИЛ АНАНИЕВ

МИНИСТЪР НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

УЧЕБНА ПРОГРАМА

ЗА СПЕЦИАЛНОСТ

ИКОНОМИКА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

2019г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Наименование на специалността – Икономика на здравеопазването

1.2. Продължителност на обучението – 2 (две) години

1.3. Изисквано базово образование за допускане до обучение по специалността – завършено висше образование на образователно-квалификационна степен „магистър” по специалност „медицина” и придобита професионална квалификация „лекар” или завършено висше немедицинско образование

1.4. Дефиниция на специалността

Икономика на здравеопазването е традиционно утвърдена специалност в страната. Непреходното значение на икономическата теория и практика е свързано с обективната диспропорция между оскъдните ресурси и значителните неудовлетворени потребности, налагащи избор в процеса на управление. Значението на специалността нараства в резултат на:

- пазарно ориентираната стопанска система в страната;
- автономията в управлението на лечебните заведения;
- плурализма в собствеността на лечебните заведения;
- новото съдържание на финансовия мениджмънт;
- световни тенденции към радикална структурна реформа в здравеопазването;
- непрекъснато нарастване потребностите от медицинска помощ;
- необходимостта от икономически разумна и ефективна здравна политика и практика;
- трайна тенденция към поскъпване на медицинската помощ;
- появата на нови, конкуриращи се медицински и здравеопазни технологии, изискващи и

обективна икономическа оценка.

Икономиката на здравеопазването е отраслова дисциплина на науката икономика, която изучава приложението на общата икономическа теория към проблемите и явленията, свързани със здравето и здравеопазването.

Икономиката на здравеопазването следва да се разглежда в два аспекта:

1. Икономиката на здравеопазването в широк смисъл като отраслова икономика. Обект на нейното познание са особеностите на действията на икономическите закони върху сферата на здравеопазването. Икономиката на здравеопазването има своя специфика, която я отличава от всички останали видове отраслови икономики, тъй като тя борави с най-ценното благо за човека – неговото здраве.

2. Приложен вид знания, който включва в себе си комплекс от икономически въпроси от областта на организацията на здравеопазването. В нея влизат: икономическата обосновка на вътрешната структура и на материално-техническата база на здравеопазването, подготовка на кадрите, организация на труда, планиране и финансиране на здравеопазването, система на работната заплата, пазар на здравната помощ, здравно осигуряване и др.

Икономическите анализи в здравеопазването са важен елемент на икономическия анализ, който има за задача да подготвя препоръки за политически решения на правителството в областта на здравеопазването.

Специалност Икономика на здравеопазването подготвя специалисти, които вземат управленски решения, разработват и управляват икономически информационни системи и подготвят икономическа информация за анализи, оценки, прогнози и модели.

2. ЦЕЛ НА ОБУЧЕНИЕТО

Целта на обучението е посредством придобиване на специалността Икономика на здравеопазването да се създадат високо квалифицирани специалисти за нуждите на икономическото управление на лечебните и здравни заведения, съобразено с изискването за стопанска ефективност при конкретните условия в България.

Задачите на обучението са:

1. Запознаване със системите на здравеопазването в света и специфичните черти на системата в България;
2. Съвременна икономическа оценка за пазарно регулираните системи;
3. Усвояване на базови икономически знания, приложими и в системата на здравеопазването;
4. Изучаване на икономически методи, приложими на макро- и микро ниво на здравната система;
5. Овладяване на методологични знания и практически умения за:
  - 5.1. Комплексен икономически анализ на лечебно заведение;
  - 5.2. Оценка на ефективността в медицината и здравеопазните дейности;
  - 5.3. Провеждане на целеви икономически наблюдения;
  - 5.4. Статистически анализи;
  - 5.5. Моделиране и прогнозиране;
  - 5.6. Методи на икономически контрол.

3. ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ, КОИТО СПЕЦИАЛИЗАНТЪТ СЛЕДВА ДА ПРИДОБИЕ

Специализантите следва да придобият:

Знания относно:

1. Структурата и функциите на здравеопазната система;
2. Основните икономически постановки, приложими в здравеопазването;
3. Основните икономически проблеми на здравната система и начините на тяхното определяне и решаване;
4. Статистически методи, приложими за обработка на здравно-икономическа информация;
5. Методите за икономическо планиране и прогнозиране;
6. Методи за стратегическо и оперативно планиране;
7. Специфика на икономическото управление в условията на ЗОС;
8. Планиране на необходимите финансови средства за дейността на лечебните заведения;
9. Технологии за икономическа оценка на конкуриращи се управленчески алтернативи;
10. Интерпретиране на базови икономически данни и разпределението на ресурсите в здравеопазването.

Умения и компетенции:

1. Да анализират икономически здравни проблеми и разработват алтернативи за тяхното решаване; да оценяват алтернативите и да аргументират избора на оптимална алтернатива в съответствие със здравната политика, наличните ресурси и ефективността на използването им;
2. Да разпределят ресурсите в зависимост от потребностите и приоритетите на здравната политика;
3. Да ползват и създават икономическа информация за нуждите на икономическото управление;
4. Да разработват икономически анализи – комплексни и целеви;
5. Да провеждат целеви проучвания за оценка ефективността на здравната система;
6. Да познават базови програмни продукти за събиране и съхранение на информация и за анализ на събраната информация;
7. Самостоятелно и в екип да решават здравно-икономически проблеми.

4. ОБУЧЕНИЕ

4.1. Учебен план

Основният курс по Икономика на здравеопазването има за цел да даде съвременни икономически знания на работещите в здравеопазването специалисти. Учебният материал е представен в пет модула със следното съдържание и продължителност:

I модул	„Въвеждане”. Цел, задачи, структура и функции на здравната система.	5 дни (10ч. лекции; 20ч. семинари; 10ч. консултации)
II модул	„Икономическа наука и икономика на здравеопазването”	10 дни (20ч. лекции; 40ч. семинари; 20ч. консултации)
III модул	„Системи на здравеопазване”	10 дни (20ч. лекции; 40ч. семинари; 20ч. консултации)
IV модул	„Операционни методи в икономическото управление”	10 дни (20ч. лекции; 40ч. семинари; 20ч. консултации)
V модул	„Икономически анализи и икономическа оценка на лечебните и здравни заведения”	10 дни (20ч. лекции; 40ч. семинари; 20ч. консултации)

Специализацията протича по утвърден индивидуален учебен план. Прилагат се следните форми на подготовка:

- **Основен курс** по Икономика на здравеопазването – двумесечен лекционен курс, организиран в пет модула в рамките на две календарни години. По време на курса се интерпретират дискусии за икономиката на здравеопазването проблеми и се запознават специалистите с водещи в теорията и практиката технологии. Присъствието на специалистите на курса е задължително;

- **Семинари** – разискват се актуални за здравеопазването проблеми; анализира се спецификата на финансовото управление на здравеопазването и стратегиите за постигане на положителни финансови резултати; разработват се различни бизнес планове, програми и икономически анализи; решават се разнообразни казуси и задачи, използвайки основните икономически показатели;

- **Консултации** при висококвалифицирани специалисти – ръководителят на специализанта или други изтъкнати специалисти в съответната област на икономиката на здравеопазването;

- **Самоподготовка;**

- Участие в три- до петдневни **работни срещи** по проблемите, включени в утвърдените за специалността колоквиуми.

4.2. Учебна програма

4.2.1. Теоретична част

1. ИКОНОМИЧЕСКА ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

1.1. Икономическата наука

1.2. Основни икономически понятия и категории. Основни икономически закони.

1.3. Основни школи на икономическата наука

1.4. Ролята на държавата в стопанската дейност

1.5. Пазарна система: търсене, предлагане, цени

1.6. Макроикономическа политика: цели, проблеми, инструменти, измерване на макроикономическата активност

2. ИКОНОМИКА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

2.1. Икономическият начин на мислене в здравеопазването

2.2. Икономика на здравеопазването

2.3. Търсене и предлагане в здравеопазването. Специфични особености на пазара в здравеопазването.

2.4. Ресурси на здравеопазването. Икономически потенциал.

2.5. Институция в здравеопазването. Институционално развитие.

2.6. Финансиране на здравеопазването. Форми на финансиране.

2.7. Заплащане на труда в здравеопазването. Заплащане на производителите на медицински услуги.

2.8. Финансиране на здравеопазването. Основни източници, начини и модели на финансиране.

2.9. Финансиране и икономически аспекти на извънболничната и болничната медицинска помощ

2.10. Здравно осигуряване. Системи на здравно осигуряване.

3. СИСТЕМИ НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

3.1. Системи на здравеопазване в света

3.2. Системи на здравеопазването в България

3.3. Номенклатура на лечебните/здравните заведения. Обществено и частно здравеопазване.

3.4. Структура и функции на здравната система

3.5. Потребности от медицинска помощ и технологии за тяхната оценка

3.6. Изучаване на общественото здраве и неговата връзка с икономиката на здравеопазването

3.7. Медицинска демография

3.8. Методи за изучаване здравето на населението. Позитивни и негативни показатели за здравен статус.

3.9. Демографски показатели като елемент в дейността на здравната система

4. УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНАТА СИСТЕМА

4.1. Теория на управлението

4.2. Същност на управлението

4.3. Икономически проблеми, свързани с управлението на кадрите

4.4. Икономически проблеми, свързани с управлението на здравно-профилактични програми

4.5. Икономически проблеми, свързани с управлението на лечебния процес и специфични лечебни дейности

4.6. Икономически проблеми, свързани с управлението на материалните ресурси и рационалното им използване

4.7. Икономически проблеми, свързани със здравноосигурителната система и договаряне на медицинското обслужване на населението

4.8. Здравно-политически анализи

4.9. Финансов мениджмънт в здравеопазването

4.10. Стратегически мениджмънт в здравеопазването

4.11. Стратегическо и оперативно планиране

4.12. Приоритети и ролята им в здравеопазването

4.13. Стратегическо планиране

4.14. Съвременни стратегии в здравеопазването

4.15. Оперативно планиране

4.16. Бизнес план и неговото приложение в здравния мениджмънт

4.17. Прогноза, програма, проект – място и роля в развитието на здравеопазването

5. ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗИ И ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА НА ЛЕЧЕБНИТЕ И ЗДРАВНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ

- 5.1. Икономически анализ в здравеопазването – видове. Показатели за икономически анализ.
- 5.2. Ефективност на здравеопазването – същност и видове. Методи за измерване на ефективността в здравеопазването.
- 5.3. Методи за остойностяване на здравните и медицински услуги. Методи за определяне на цени в здравния сектор.
- 5.4. Методи за икономическа оценка
- 5.5. Оценка на здравните технологии. Видове здравни технологии. Същност и цел на ОЗТ. Обект и субект на ОЗТ. Предназначение на ОЗТ. Видове резултати от ОЗТ. Приложение на резултатите от ОЗТ.
- 5.6. Оценка на здравните технологии в България. Нормативна регламентация и организация, основни изисквания и процедури на ОЗТ. Основни съставни части на ОЗТ.

4.2.2. Практическа част

➤ Разработват се **курсови работи** по предварително зададени теми за всеки модул, които се дискутират по време на колоквиумите;

➤ До 6 месеца след приключване на теоретичното обучение и успешно положени колоквиуми се разработва **индивидуална теза на специализанта** (30-40 стр.), която да отговаря на следните изисквания:

- ✓ да третира актуален за здравеопазването икономически проблем;
- ✓ да има ясно поставена цел и същата да бъде постигната в предлаганата разработка;
- ✓ да бъде предоставена в срок 1 месец преди държавния изпит на хартиен и електронен носител на председателя на държавната изпитна комисия;
- ✓ да бъде във вид, позволяващ архивирането ѝ.

4.3. Задължителни колоквиуми и срокове за полагането им

Контролът в процеса на обучение е организиран в полагане на пет **колоквиума** пред назначена комисия в следната последователност:

ТЕМА	СРОК
„Икономическа наука – класическа икономическа теория и съвременни икономически учения”	до 6 месеца от началото на обучението

„Икономика на здравеопазването – предмет и метод; форми на финансиране – източници на средства и начини на тяхното разпределение; икономическо управление на здравеопазването”	до 9 месеца от началото на обучението
„Системи на здравеопазване – цел, задачи, структура и функции”	до 12 месеца от началото на обучението
„Операционни методи в икономическото управление”	до 15 месеца от началото на обучението
„Икономически анализи и икономическа оценка на лечебните и здравните заведения”	до 18 месеца от началото на обучението

5. КОНСПЕКТ ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА СПЕЦИАЛНОСТ ИКОНОМИКА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

1. Икономическият начин на мислене
2. Необходимост от съчетаване на логиката на медика с логиката на икономиста за висока здравна ефективност
3. Икономическата наука. Икономиката като практическа дейност. Икономика на здравеопазването.
4. Основни исторически моменти от развитието на икономическата теория и икономическата наука. Икономически школи.
5. Основни икономически понятия и категории. Основни икономически закони.
6. Ролята на държавата в стопанския живот
7. Макроикономическа политика: цели, проблеми и инструменти
8. Измерители на макроикономическата активност
9. Икономическа категория „Пазар”. Търсене, предлагане, цени.
10. Икономическа динамика
11. Търсене и предлагане в здравеопазването. Специфични особености на пазара в здравеопазването.
12. Икономиката на здравеопазването като научна дисциплина. Зависимост между

състоянието на стопанската система и системата на здравеопазването.

13. Система на националните сметки. Национални здравни сметки.
14. Ресурси на здравеопазването. Работен потенциал.
15. Финансиране на здравеопазването. Форми на финансиране – описание и сравнителен анализ.
16. Цени и такси в здравеопазването
17. Заплащане на труда в здравеопазването
18. Икономически анализ в здравеопазването (на търсенето, на обръщаемостта, на предлагането, на разпределението, на използваемостта – показатели)
19. Анализи: минимизиране на разходите; разход-ефективност; разход-ползност; разход-полза
20. Ефективност на здравеопазването. Видове: медицинска, икономическа, социална.
21. Приоритети в здравеопазването. Икономическа стратегия в здравеопазването.
22. Стратегическо и оперативно планиране
23. Икономически аспекти на реформата в здравеопазването
24. Финансов мениджмънт в здравеопазването
25. Инструменти и цели на финансовия анализ в здравеопазването
26. Методики за финансиране на здравни дейности. Клинични пътеки. Диагностично-свързани групи.
27. Управление на приходите в здравеопазването. Стратегии за повишаване на приходите.
28. Същност и класификация на здравните разходи. Фактори за нарастването им.
29. Контрол върху икономическата дейност в здравеопазването. Видове икономически контрол: външен и вътрешен.
30. Икономическо управление на медицинските дейности. Институция в здравеопазването. Институционално развитие.
31. Обществено здраве. Показатели за оценка.
32. Международно здравно сътрудничество. Световна здравна организация.
33. Здравеопазването като система. Структура и функции на здравната система в България.
34. Потребности на населението от медицинска помощ

35. Промоция на здравето и профилактика на болестите. Доказателства, базирани в клиничната медицина и здравеопазване.
36. Организация и управление на първичната медицинска помощ. Финансиране на първичната медицинска помощ.
37. Спешна медицинска помощ. Същност, организация и насоки в развитието.
38. Болнична медицинска помощ. Анализ и оценка на дейността на болницата.
39. Болничен продукт: същност и измерители. Продукт “здраве”: измерители. Продукт “дейности”: измерители.
40. Лекарствена политика. Актуални проблеми на лекарствоснабдяването.
41. Закон за лечебните заведения. Публично и частно здравеопазване – същност и икономически проблеми.
42. Статистически проучвания. План – програма и етапи на статистическото проучване.
43. Изчерпателни и репрезентативни статистически наблюдения
44. Интерпретация на резултатите от статистическите проучвания
45. Епидемиологични проучвания. Методи и приложение в управленската дейност.
46. Управление, системи за управление, информационно осигуряване
47. Управление на информационните ресурси в здравеопазването
48. Информационните технологии и комуникациите в здравеопазването – предизвикателство на XXI век
49. Болничните информационни системи – инструмент за ефективно икономическо управление
50. Моделиране на процеси и явления в здравеопазването
51. Маркетингови стратегии в здравеопазването
52. Макро- и микро- управление на здравната система